

ОЛГА ДИМИТРИЈЕВИЋ

РАДИО ШАБАЦ

ШАБАЧКО ПОЗОРИШТЕ

ЧЕТВРТАК, 24. ЈУН

OLGA DIMITRIJEVIĆ

RADIO ŠABAC

ŠABAC CITY THEATRE

THURSDAY, 24TH JUNE

Концепт, текст и режија: ОЛГА ДИМИТРИЈЕВИЋ
Драматург: ИВАН ВЕЛИСАВЉЕВИЋ
Радиофонија: АЊА ЂОРЂЕВИЋ
Асистенткиња и инжењерка звука: МИНА СТРУГАР
Сценски покрет: ИГОР КОРУГА
Сценографкиња: ЗОЈА ЕРДЕЉАН

Concept, written by, and direction: OLGA DIMITRIJEVIĆ
Dramaturge: IVAN VELISAVLJEVIĆ
Radiophony: ANJA ĐORĐEVIĆ
Assistant and sound engineer: MINA STRUGAR
Stage movement: IGOR KORUGA
Set design: ZOJA ERDELJAN

Улоге

Cast:

МИЛОШ ВОЈНОВИЋ
ОЛИВЕРА ГУЦОНИЋ
ДЕАНА КОСТИЋ
СОЊА МИЛОЈЕВИЋ
ВЛАДИМИР МИЛОЈЕВИЋ
СИНИША МАКСИМОВИЋ
СЛАЂАНА ПАЈЧИЋ
ДУШАН СИМИЋ

MILOŠ VOJNOVIĆ
OLIVERA GUČONIĆ
DEANA KOSTIĆ
SONJA MILOJEVIĆ
VLADIMIR MILOJEVIĆ
SINIŠA MAKSIMOVIĆ
SLAĐANA PAJČIĆ
DUŠAN SIMIĆ

Представа траје 1 сат и 15 минута

The play is 1 hour and 15 minutes long

АУТОРКА

Радни колективи и култура сећања

Позоришна обрада приче о Радио Шапцу обједињује у себи теме локалних релација, социјалних и економских трансформација последњих година социјалистичке Југославије, и емотивних компонента тих процеса у живљеном искуству људи – колико самог града и његове околине, толико и бивше државе, и шире.

Полазиште за представу је историјат једног радија, који је у социјалистичкој Југославији, упркос мејнстрим схватањима о томе шта је кич и шунд, свеједно емитовао народну музику, и успоставио се као најслушанија, највољенија, и самим тим најкомер-

цијалнија радио станица, и даље у време друштвене својине, и какве-такве медијске контроле над покултурним садржајем. Као такав, Радио Шабац постао је институција не само за југословенски простор него и за све његове дијаспорске испоставе. Формат емисија које би преносиле жеље, честитке и поздраве заживео је и континуирано се одржава као део афективног искуства огромног броја људи који су живели на овим просторима. Али, колико је био тржишно успешан, толико је у сукоб са новим временом Радио Шабац ушао неприпремљен: приватни емитери лако су преузели примат, а стара слава, испоставило се, овисила је најпре о врло партикуларном социо-културном контексту СФРЈ ком је следило крваво уништење.

Прича о златним данима Радио Шапца стога не може бити само прича о радио станици, него управо о економским и тржишним

трансформацијама осамдесетих и деведесетих година XX века, и њиховим последицама по наше животе. У њу је уписана историја једне земље, пре свега кроз културалне борбе, али и кроз живљена афективна искуства конзумента, односно: најширих народних слојева, њихових партикуларних тежњи, радости, разочарања и коначне обесправљености у неолибералном капитализму XXI века. Оно што је уписано у новокомпоновану народну музику коју је вртео радио, управо јесте ултимативна идентификација и препознавање субјеката. Кроз наизглед баналне песме артикулисала би се социјална отуђеност људи који их певају и саживљују се са њима.

Та социјална осујећеност, дубоко верујем, данас је само појачана, а подсећање на песме емитоване у време осамдесетих, само је изнова потврђује и чини још јачом. Управо због тога ова прича не односи се само на прошлост, него се изнова потврђује као релевантна за савремена искуства.

Сам формални план представе одражава ову основну идеју: први део је наративан, и води нас кроз историју радија. Други је асоцијативан и афективан, који наизглед локалну причу ситуира у шири друштвени контекст; да бисмо на крају истргнули причу из историјског оквира и фокусирали се на нас и овде, на извођаче и публику, присутне заједно у јавном простору позоришне сале.

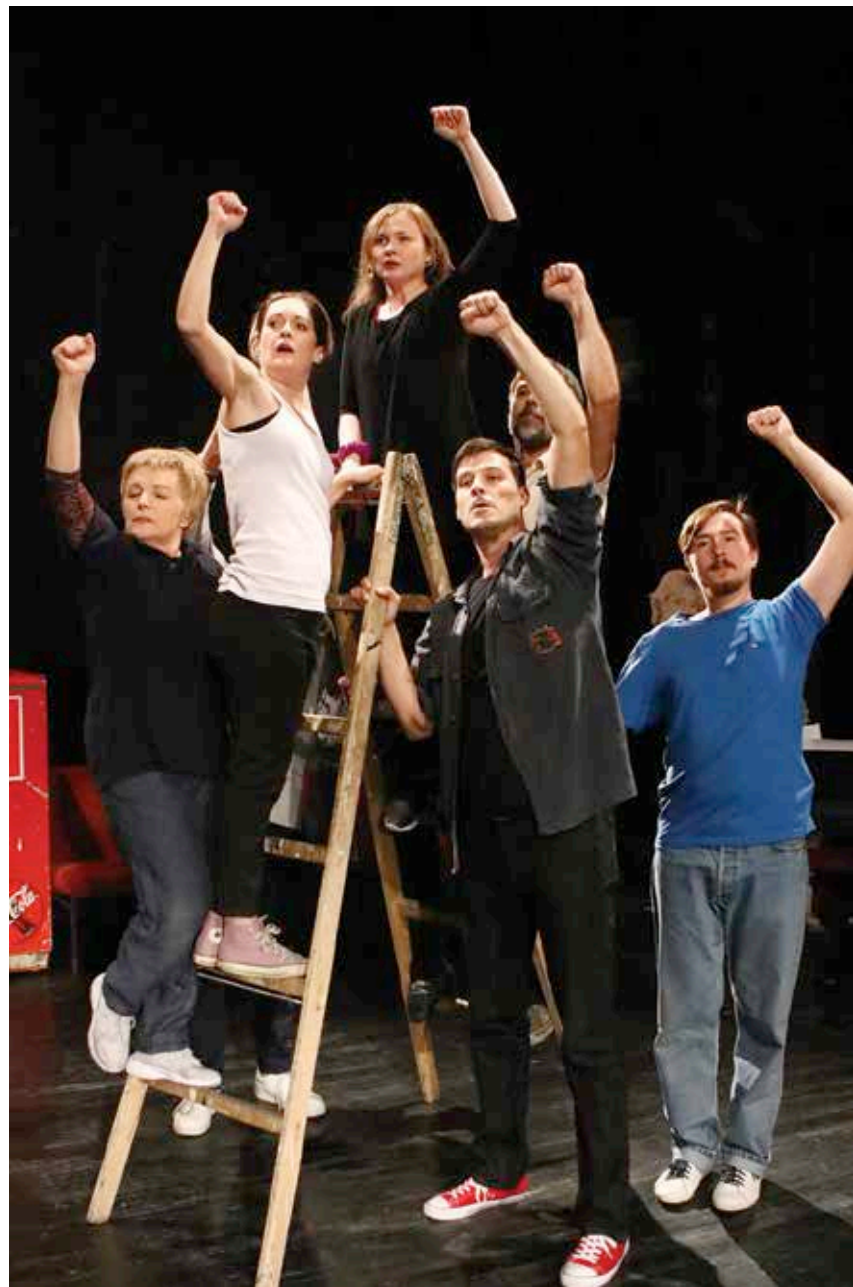
И на формалном и садржинском плану, говоримо о радним колективима, о култури сећања, о неочекиваним преокретима, о афектима. И можемо, у позоришној заједници, сви заједно да одслушамо и погледамо драму историје једног радија, односно, историје наших живота и распада једне земље.

Олга Димитријевић (Београд, 1984)

Дипломирала драматургију на Факултету драмских уметности у Београду. На родним студијама при Централном европском универзитету у Будимпешти одбранила је магистарску тезу *Тело народне певачице: конструкције националних идентитета*

у Србији после 2000. Од тада фолк певачице и њихове песме имају велики утицај на њен рад. Стално истражује теме социјалних борби и неправди, женског пријатељства и солидарности, граница политичке имагинације и могућности да се свет учини бољим.

Међу њеним изведеним текстовима су: *Интернаш* (Дадов, 2009), *Радници умиру љевајући* (Хартефакт фонд и Битеф театар, 2011), *Народна драма* (Позориште „Бора Станковић“ Врање, 2012. и Народно позориште Београд, 2016), *Страни да се издравимо* у оквиру пројекта *Прошок жудње* (ТкХ и ЦДУ, Загреб, 2014) и *Моја ти* (Атеље 212, 2017). Ауторски пројекти: режија и драматизација романа *Црвена љубав* Александре Колонтај (Битеф театар, 2016), *Слобода је најскујља кайишталистичка реч* (са Мајом Пелевић, Битеф театар, 2016) и *Ја често сањам револуцију* (КЦ Град, 2017).

Добитница награде Хартефакт фонда, Стеријиног позорја и Михизове награде за драмско стваралаштво. Писала је позоришне критике за *Време* и *Театрон*. Често сања револуцију.

Провинцијски радио националног значаја

„Песмама је окићена и музиком свака грана, поклони се Нешвил Шапцу, стиже јесен распевана. Какав Лондон, Вашингтон, у Шабац идемо, с распеваном јесени да се проведемо.“

Овим стиховима покојног шабачког песника Драгише Пењина, које је певао Шабан Шаулић, сећамо се најслушанијег радија у бившој Југи и путујућег фестивала народне музике „Распевана јесен“.

Чим се помене Радио Шабац, милиони људи се сећају чуве-

них „поздрава, жеља и честитки“. Али, мало људи зна да Радио Шабац није први радио који је пустио „народу на вољу“. Било је поздрава и на „старом ђеду“ Радио Београду, после тога и на Радио Нишу, Светозареву, Лозници... 20. децембра 1969. први спикер Радио Шапца Слободан Ђурчић и професор Влада Краставчевић отворили су, испоставиће се, нешто најслушаније у народној музици на средњеталасним предајницима.

Много фактора је учинило Радио Шабац толико слушаним и популарним. Пре свега, није било интернета, мобилних телефона, кабловских и сателитских програма, а на једну једину телевизију није могло више од десетак певача. Друго, годинама је Радио Шабац имао фреквенцију одмах поред Радио Београда и чим слушаоцима досади уштогљеност и шаблон („ударац о гонг означио је тачно 12 часова, извештај о водастању“), само мало мрднеш скалу. Треће, можда и најважније, Радио Шабац је имао кадрове.

Музику су бирали писмени и професионални музичари: Сава Терзић и Милорад Пантелић. Народ у жељама и честиткама није бирао само наменске песме типа *Певај ујко, љевај роде* и *Ја враћолан и мој гедга*, него и најлепше сентише које је чуо управо по избору наших музичких уредника. Дакле, музички укус се негује и креира.

Данашњи господари масовног укуса, кад покушавају да оправдају брлог и шталу у свом програму, изговарају најпогубнију реченицу: „То народ тражи“. Народ тражи оно што му нудиш. Радио Шабац је уз праву народну музику неговао и лепоту говора спикера и водитеља. Наши спикери се нису ни најављивали, а народ је по гласу спикера препознавао радио.

Донка Димитријевић, Брана Илић, Вера Драгојловић, Милан Вулетић су лепотом говора засењивали и гласове Радио Београда. А кад дође јесен, са Малом Госпојином стиже и Шабачки вашар, септембарци одлазе у војску, спремају се свадбе и весеља. Многе јесени обележио је путујући фестивал Радио Шапца. Од Суботице до Приштине, од Скопља до Загреба, сваки дан концерт у два града.

Такмичење певача аматера из целе Југе у правој народној музици, са песмама најбољих аутора и уз пратњу најбољих ансамбала. На Радио Шапцу се први пут завртела и Шабанова *Ушјеха* и Бренин *Чачак* и хиљаде других.

Чим се запучало 91. на Банији и Кордуну, настрадала је четворчлана дописничка екипа РТС-а и Радио Шапца са Зораном Амићићем на челу. Био је то почетак краја једног великог радија. О томе зашто Радио Шабац двадесетак година не емитује народну музику – неком другом приликом.

Г. Милошевић
(Телеграф.рс)

КРИТИКА

(...) документаристички, духовито бескрајно, повремено сентиментално, па аутоиронично, говори Олга Димитријевић. Аутоиронично, јер говори у име Радио Шапца, кроз групну игру осморо глумаца. Као једно тело са осам глава, испред завесе, скачући повремено у публику, певајући и играјући, они измењују брзе информације, податке везане за једну установу, за једно време, када је развој био не само могућ већ се и остваривао. Повремено есејистички тон и озбиљно документаристички (јер Олга се опсезивно бави темом народне музике, колико и социјалистичким наслеђем) бивају брзо замењени чивијашким финим хумором, који не штеди никога, па ни самог себе. Али подаци су злата вредни, као подсећање да је нормалан живот постојао на овим просторима, да се радило и зарађивало, да су политичке заједнице и радне организације мислиле о општем добру, па за нови предајник (који тако шармантно игра Милош Војновић) свака од тих институција и фабрика издваја потребне суме. Па се текстом отвара питање – кад је радио приватизован, је ли тим силним фабрикама враћен њихов удео у његовом развоју. И онда почиње страшна прозивка, у којој данас мртве фабрике одговарају са *није њу*.

У другом делу представе, где се редитељски приступ на рез мења, публика, заједно са глумцима, прелази иза завесе, у просторну инсталацију са различитим елементима животне свакодневице седамдесетих година, што је осмислила Зоја Ердељан. У тим различитим просторима, било приватним или јавним, глумци пантомимски доносе исечке живота радијске публике, пажљиво режиране, док у фону иде звучна кулиса, коју Ања Ђорђевић маестрално везе од различитих радијских звукова, музичких и

реченичних фрагмената. Уз радио програм, мирне дане социјалистичког сумрака смењују осамдесете пуне стрепње, па деведесете пуне ужаса. И даље без речи, уз помоћ звука као и прецизног покрета аутора Игора Коруге. Све је јасно шта се збило у времену рата, још јасније у времену транзицијске приватизације, односно пљачке. Па за крај, песмом и речима, глумци у своје име – јер Радио Шабац више не постоји – публици и себи желе неке боље ствари. Чије је остварење врло упитно. Оно што није упитно је – љубав. И то је Олгина порука. Кад те свет, држава, друштво изневере – остаје љубав.

Шабачком позоришту овом приликом честитам на изванредној, другачијој, топлој, духовитој и опомињујућој представи, неком музиком коју ћете ускоро чути, представи после које се нико неће питати зашто Олга Димитријевић, осим што пише, и режира.

Сања Гловацки

(Критика је део пројекта „Критичарски караван“ који реализује Удружење позоришних критичара и театролога Србије, под покровитељством Министарства културе и информисања)

(...) Стварајући текстуални предлог, Олга Димитријевић је настојала да обухвати различите факторе, околности и чињенице које су условиле рађање Радио Шапца као локалне појаве, као и амбициозни раст и преображај у регионални феномен: од докумената о оснивању, списка локалних предузећа која су финансирала изградњу неуро-

бичајено (за локалне медије) снажног предајника, преко набрајања емисија, уз нагласак на експанзију главног радијског адута „Честитке и поздравни“ и (ретких) реакција слушалаца, до цитирања стихова новокомпоноване народне музике – главног извора поменуте популарности – и обилних аналитичких пасажа који на готово теоријски начин довршавају контекст приче о Радио Шапцу. Главно средство презентације оваквог садржаја на драматуршком плану је доследно употребљено „постдрамско“ вишегласје – наративни ток уз минимум дијалогског елемента, који наизменично реализују целина хора („колективног тела“) и различите групе или појединачни гласови који се из њега издвајају. Проблем са том доследношћу у овом случају проистиче из чињенице да у овом „наративу“ доминантну позицију имају два елемента: саопштавање обиља мање или више посредованих информација (уз благо наглашену „позитивну интерпретацију“), као и бројне критичко-теоријске експликације о естетској и социолошкој природи феномена новокомпоноване музике.

(...) За разлику од првог, „дискурзивно“ обележеног дела представе, у другом добијамо обиље (чулне целине) феномена – али се у таквој целини прича о Радио Шапцу своди на фусноту, док је „дискурзивни план“ наглашено уопштен и реторичан. Такав утисак не може да ублажи чак ни завршни сегмент представе, у којем, седећи на клупи, испред завесе која и њих и нас раздваја од гледалишта, актери певају фрагменте из неколико „хитова“ који су уграђени, између осталог, и у темеље славе Радио Шапца. У коначној оцени, може се рећи да је представа *Радио Шабац* пројекат који је можда и заснован на памћењу – документима (иако посредованим), хронологији, бројевима, критичким анализама – тачније, на рационалном. Но, одсуство, живе слике – тонске, говорне, мелодијске – а тиме и њене проблематизације, сведочи да није заснован на сећању – дакле, на емоцији, ирационалном, оном једином што је из прошлости вредно; као што то, ма и нехотично, сведочи завеса која се, у последњем тренутку представе, подиже иза леђа актера, откривајући празнину у гледалишту.

Светислав Јованов

(Критика је део пројекта „Критичарски караван“ који реализује Удружење позоришних критичара и театролога Србије, под покровитељством Министарства културе и информисања)

(...) Саму радњу је могуће поделити на два главна тока, од којих први представља теоријски део, док је други део представе резервисан за практично искуство и доживљај. Из готово непостојеће сценографије већ у другом делу улазимо у свет Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, државе чији су стари кућни бицикли „Трим“ и „Кока-кола“ фрижидери били практично симболи. Док је први део информативан, други део је свакако резервисан за визуалну дескрипцију свега што је један народ, а и Радио Шабац заједно са њима, прошао. Међутим, како године, а и представа, полако одмичу, све се на крају своди на песму и „жеље и честитке“ које су изгледа данас и више него потребне. Релокација публике у току самог извођења из удобности партера на сцену такође није нешто што се често виђа.

Вероватно и најупадљивија ствар која се може уочити јесте задовољство глумца на сцени, које оставља утисак да није само публика уживала. Глумачку екипу чине: Милош Војновић, Оливера Гуцонић, Деана Костић, Соња Милојевић, Владимир Милојевић, Сениша Максимовић, Слађана Пајчић, Душан Симић. Неопходно је похвалити и тим људи који су радили на прикупљању историографске грађе, на основу које је драматург Иван Велисављевић уприличио текст.

Нина Чолић

(портал *Хоћу у позориште*, 25. октобар 2020)

AUTHOR

OLGA DIMITRIJEVIĆ (BELGRADE, 1984)

She graduated dramaturgy from the Faculty of Dramatic Arts in Belgrade. She defended her MA thesis *The Body of the Female Folk Singer: Constructions of National Identities in Serbia after 2000* in Gender Studies at Central European University, Budapest. Ever since, the female folk singers and their songs have strongly influenced her work. She constantly explores the topics of social struggles and injustices, female friendship and solidarity, limits of political imagination and possibilities of a better world.

Some of her staged plays include *Boarding School* (Dadov, 2009), *Workers Die Singing* (Hartefakt Fund and Bitef Theatre, 2011), *Folk Play* (Bora Stanković Theatre, Vranje, 2012 and National Theatre Belgrade, 2016), *Let's Say Goodbye*, within The Craving Flow Project (TkH and CDU, Zagreb, 2014) and *Dear* (Atelje 212, 2017). Independent projects: *Red Love*, based on Alexandra Kollontai's novel (Bitef Theatre, 2016), *Freedom: The Most Expensive Capitalist Word* (with Maja Pelević, Bitef Theatre, 2016) and *I often Dream of Revolution* (KC Grad, 2017).

Olga Dimitrijević won the Hartefakt fund Prize, the Sterijino Pozorje Festival Award, and the Borislav Mihailović Mihiz Award for playwriting. She wrote theatre criticism for *Vreme* and *Teatron*. She often dreams of a revolution.

REVIEWS

(...) Olga Dimitrijević speaks in a documentary, endlessly witty, occasionally sentimental, and even self-ironic manner. Self-ironic, because she speaks on behalf of Radio Šabac via a group play of eight actors. Just like one body with eight heads, they are positioned in front of the curtain, occasionally jumping into the audience, singing, and dancing, quickly exchanging information about an institution and a certain point in time when development was not only a possibility but also practiced in reality. A seldom essayistic and documentary tone (because Olga Dimitrijević obsessively deals with the topic of folk music, as well as the socialist heritage) is quickly replaced by fine humor, sparing nobody and not even herself. But the data is worth its weight in gold, being a reminder that

normal life once existed in this area, that people could work and earn money, that political communities and labor organizations we focused on the common good, and so each of these institutions and factories pitches in for a new transmitter (played so charmingly by Miloš Vojnović). So the question arises – when the radio was privatized, were those powerful factories given back their share in its development? And then the terrible call begins and the deceased factories answer with “not here”.

Sanja Glovacki

This review is part of the “Critical caravan”, realized by the Association of Theatre Critics and Theatrolgists of Serbia, with the support of the Ministry of Culture and Information

Creating a textual template, Olga Dimitrijević tried to include various factors, circumstances, and facts that conditioned the rise of Radio Šabac into a local phenomenon, as well as ambitious growth, and transformation into a regional phenomenon: from founding documents, a list of local companies that financed an unusually (at least the local media perceived it as such) strong transmitter, through the enumeration of shows, with emphasis on the expansion of the main radio trump card “congratulations and greetings” and (sporadic) reactions of the listeners, to quoting verses of newly composed folk music – the main source of the mentioned popularity – and abundant analytical passages that complete the context of the story of Radio Šabac.

Svetislav Jovanov

This review is part of the “Critical caravan”, realized by the Association of Theatre Critics and Theatrolgists of Serbia, with the support of the Ministry of Culture and Information

(...) as the years, and the play, slowly pass, everything, in the end, comes down to the song and the “congratulations and greetings” segment that seems to be more than necessary today. Relocating the audience during the performance from the comfort of the ground floor to the stage is also very rarely seen. Probably the most striking thing that can be noticed is the satisfaction of the actors on the stage, leaving the impression they had a great time, together with the audience,

Nina Čolić

(I want to go to the theater, 25th October)

